

Phật dạy: Thấy rõ không có gì bền chắc để sống tốt, nhẹ nhàng hơn Quán niệm vô thường là một trong những nội dung tu tập căn bản của người Phật tử. Mọi sự mọi vật quanh ta luôn vận động, biến đổi từng phút, từng giây. Thấy rõ như vậy để biết rằng những gì mà mình hay nhận lầm là ta và của ta, là vĩnh hằng bất biến, thực ra không có gì bền chắc cả.

Nhận ra sự thật không có gì bền chắc là một điều khó. Thiết lập một tâm thái sống tích cực sau khi hiểu rõ về sự thật ấy lại càng khó hơn. Theo Thế Tôn, nhờ nhận thức về vô thường nên người tu giảm bớt tham ái, sân hận, chấp thủ; nhờ thấy rõ sự mong manh của kiếp người nên nguyện làm ngay những gì cần làm, những gì chưa tốt thì hãy tu sửa cho tốt đẹp hơn lên.

Lắng nghe Thế Tôn dạy về pháp tu khiến cho thân, mạng và tài sản vốn dĩ là những thứ mong manh trở nên thật sự bền chắc:

“Một thời Phật ở nước Xá-vệ, rừng Kỳ-đà, vườn Cấp Cô Độc.

Bấy giờ Thế Tôn bảo các Tỳ-kheo:

- Có ba thứ không bền chắc, thiết yếu. Thế nào là ba? Thân không bền chắc, mạng không bền chắc, tài sản không bền chắc. Đó là, này Tỳ-kheo, có ba thứ không bền chắc. Ở đây, Tỳ-kheo, trong ba thứ không bền chắc nên tìm phương tiện thành tựu ba thứ bền chắc. Thế nào là ba? Thân không bền chắc cầu cho bền chắc, mạng không bền chắc cầu cho bền chắc, tài sản không bền chắc cầu cho bền chắc.

Thế nào là thân không bền chắc cầu cho bền chắc? Nghĩ là khiêm hạ, kính lễ, tùy thời thăm hỏi. Đó là thân không bền chắc, cầu cho bền chắc.

Thế nào là mạng không bền chắc cầu cho bền chắc? Ở đây, nếu có thiện nam tử, thiện nữ nhân, suốt đời không sát sanh, chẳng thêm dao gậy, thường biết hổ thẹn, có lòng từ bi, nghĩ đến tất cả chúng sanh, suốt đời chẳng trộm cắp, hằng nhớ bố thí, tâm không có ý tưởng lẫn tiếc; suốt đời không dâm dục, cũng không dâm vợ người; suốt đời không vọng ngữ, thường niệm chí thành, không khi dối người đời. Đó là mạng không bền chắc cầu bền chắc.

Thế nào là tài sản không bền chắc cầu bền chắc? Nếu có thiện nam tử, thiện nữ nhân, thường nghĩ bố thí cho Sa-môn, Bà-la-môn, các người nghèo khổ; người cần ăn cho ăn, cần uống cho uống, y phục, ẩm thực, giường trải đồ nằm, bệnh tật thuốc thang, cửa nhà thành quách; những vật cần dùng thay đều cho hết; như thế là tài sản chẳng bền chắc cầu cho bền chắc.

Đó là, này Tỳ-kheo, đem ba thứ không bền chắc đó cầu ba thứ bền chắc này.

Thế Tôn liền nói bài kệ:

Biết thân không bền chắc

Mạng cũng không kiên cố
Tài sản, pháp suy hao
Nên cầu sự bền vững
Thân người rất khó được
Mạng cũng chẳng dừng lâu
Tài sản, pháp mòn diệt
Hoan hỷ niệm ban phát.

Bấy giờ các Tỳ-kheo nghe Phật dạy xong, vui vẻ vâng làm.

(Kinh Tăng nhất A-hàm, tập I, phẩm Tam bảo, VNCPHVN ấn hành, 1997, tr.384)

Ai cũng biết rõ thân này không bền chắc, vì nếu thân bền chắc thì ta và mọi người sẽ không lớn lên cũng như không bệnh, không già. Thế nhưng một số người cứ lầm tưởng rằng mình sẽ khỏe mạnh hoài, khỏe bên trong thân và mạnh cả thể lực bên ngoài nên ngã mạn ngất trời, tự cao, tự đại, chỉ biết đến mình mà thôi. Đến khi bệnh tật ghé thăm, trái gió trở trời, thế thời thay đổi, nhận biết thân này không bền chắc như mình nghĩ họ mới giật mình. Thế nên người hay quán sát thân này không bền chắc thì không hành xử như vậy, họ sống khiêm hạ, cung kính và tôn trọng lẫn nhau, nhất là luôn quan tâm đến nhau.

Mạng sống của mình cũng vậy, không ai có thể biết giây phút tiếp theo mình sẽ còn hay mất. Thấy rõ sự thật này chúng ta sẽ hướng về tôn vinh những giá trị đạo đức (giữ năm giới), yêu thương, tha thứ và bao dung hơn.

Thân mạng còn không giữ được huống là ngoài thân như tài sản, tiền bạc. Vì thấy rõ tài sản không bền chắc nên học hạnh sẻ chia. Thay vì cứ khư khư nắm giữ mọi thứ để rồi cuối cùng mất trắng thì họ sẽ mở rộng vòng tay. Cho đi thực sự không hề mất, mà ngược lại cho đi chính là còn, cho nhiều là còn nhiều, còn phước đức bền vững trong mai hậu.

Mới hay, nhận ra cái không bền mà thiết lập được cái vững bền. Đó là tình người, là đạo đức và yêu thương, là tấm lòng sẻ chia luôn bền vững trong cuộc sống. Dù cuộc đời đầy biến động nhưng những giá trị đạo đức và tâm linh thì bất động, đó cũng là mục tiêu mà những người con Phật luôn hướng đến trong cuộc sống ngắn ngủi này.

Quảng Tánh